

actieplan aanpak **fijn stof** in kanaalzone

tekst: Erik Grietens en Adelheid Vanhille

Op 29 mei stelde toenmalig Vlaams minister van leefmilieu Kris Peeters het actieplan 'Aanpak fijn stof in industriële hotspotzones' voor. De verwachtingen waren hooggespannen, want het is vooral van de industrie dat er inspanningen gevraagd moeten worden om de blootstelling in de hotspots te verlagen. We zullen echter nog een beetje op onze honger moeten blijven zitten. Het plan bevat vooral een overzicht van enerzijds de al lopende en gekende maatregelen, en anderzijds geplande studies, overlegondes en verfijningen van de regelgeving. Een samenvatting en een kritische noot bij dit actieplan, met de focus op de Gentse kanaalzone.

Dit plan vloeit voort uit het algemene 'Vlaams stofplan' dat al in 2005 goedgekeurd werd. Het Vlaamse stofplan bevat een reeks maatregelen om de fijn stof problematiek aan te pakken. De maatregelen richten zich naar alle sectoren op globaal Vlaams niveau en naar specifieke plaatsen met verhoogde concentratie, de zogenaamde hotspots. De eerste aandacht bij het uitvoeren van het stofplan ging naar maatregelen die de voertuigmisjes beperken. Uitlaatgassen worden als de meest schadelijke voor de gezondheid beschouwd en zijn een belangrijke bron van fijn stof in de lucht. Volgens onderzoek men de bronnen van fijn stof in de industriële hotspot zones zoals de Gentse kanaalzone, Oostrozebeke, Roeselare en Ruisbroek.

Voor de haven van Antwerpen volgt later nog een actieplan.

Fijn stof normen en overschrijdingen

De Europese richtlijn voorziet twee normen voor fijn stof: een jaargemiddelde norm van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en een daggemiddelde norm van $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, die maximaal 35 keer op een jaar mag overschreden worden. Deze normen traden in werking op 1 januari 2005. Bij overschrijdingen moet er een saneringsplan worden opgesteld. En die overschrijdingen zijn er, vooral van de norm van het daggemiddelde. Dit illustreren we met de gegevens van de drie meetstations in de Gentse kanaalzone. Het aantal overschrijdingen tussen 1996 en 2006 van de daggrenswaarde van $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ lag steeds boven de 35 (zie figuur). In 2006 werd de norm ongeveer zeventig keer overschreden. Ook in 2007 zit men in de kanaalzone nu al ver boven de 35 overschrijdingen.

Fijn stof bronnen

Het uitgevoerde fijn stof onderzoek duidt volgende bronnen in de kanaalzone aan (de bedrijven worden niet bij naam genoemd, maar elke Gentenaar weet waarover het gaat):

- staalbedrijf – bronnen vooral diffuus van aard;
- kolenopslag – afvalverwerking;
- de op- en overslag van erts en granen aan het Sifferdok.

Een aantal maatregelen om de hoeveelheid fijn stof bij ArcelorMittal te verminderen, zijn al genomen. Bijkomende stofbeheersingsmaatregelen zijn echter nog nodig.

Voor Sint-Kruis-Winkel komt er nog fijn stof bij van de elektriciteitscentrale en een kleiner maar relatief dicht bij het meetpunt gelegen bedrijf. Voor Evergem verwijst het actieplan naar een (ander) klein, maar relatief dicht bij het meetpunt gelegen, bedrijf.

Nodige reductie

Het actieplan bekijkt steeds de reductie die nodig is om in 2010 de normen te respecteren. Voor het meetstation van Zelzate is dan een bijkomende vermindering van 38% vereist (of 1,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ gemeten concentratie) van de bijdrage 'diffuus'. Voor Sint-Kruis-Winkel is een reductie van 34% (of 1,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) van de diffuse emissies nodig. Voor de meetpost Evergem is een bijkomende vermindering van 41% van de 'diffuse' en 'andere' bronnen (3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ bijdrage aan de luchtkwaliteit) nodig.

Acties uit het plan

Voor de verschillende bedrijven zijn er acties opgenomen in het plan. De verantwoordelijke voor de acties is de afdeling Milieu-inspectie, de afdeling Milieuvergunningen en/of de afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu- en gezondheid. Dit zijn afdelingen van de Vlaamse milieudministratie. Ook zal de overheid bekijken of een aanscherpen van de milieuvergunningswetgeving voor fijn stof nodig is, dit op basis van bestaande en lopende studies.

We overlopen de verschillende bedrijven die mee zorgen voor het teveel aan fijn stof en de mogelijke maatregelen.

ArcelorMittal en fijn stof

ArcelorMittal, het voormalige Sidmar, liet recent een onderzoek uitvoeren naar de bronnen van fijn stof op haar terrein. De studie geeft jammer genoeg niet aan welke specifieke bewerkingen de grootste emissies veroorzaken. Daar wordt nu verder aan gewerkt. Een aantal maatregelen zijn reeds lopend of voorzien, zoals het vernieuwen of het optimaliseren van reductietechnieken bij verschillende installaties, het aanpassen van de samenstelling van de grondstoffen en procesparameters, opvolgen van emissies en ingrijpen waar nodig, ... Bij op- en overslagactiviteiten worden de reductietechnieken technisch verbeterd, het personeel extra gemotiveerd en worden objectieve criteria vastgelegd voor de inzet van reductietechnieken. De meest gevoelige transport- en overslagpunten worden ontstofft.

De afdeling Milieu-inspectie maande het bedrijf aan om een stofbeheersingsbeleid te voeren.

Daarnaast moet het bedrijf systematisch op het bedrijfsterrein evalueren in welke mate de stofbeheersingsmaatregelen uit Vlarem en de milieuvergunning én de Europese BBT(Best Beschikbare Technieken)-maatregelen voor opslagbedrijven worden nageleefd. De evaluatienota en een stappenplan met bijkomende stofbeheersingsmaatregelen zijn, indien de opgelegde planning gevolgd werd, in juli 2007 aan de afdeling Milieu-inspectie bezorgd.

Elektriciteitscentrale Rodenhuize

Binnen de elektriciteitscentrale zijn er drie eenheden (groep 2, 3 en 4). Alle drie werken ze op hoogovengas van ArcelorMittal. Eenheden 2 en 3 werken daarnaast ook op aardgas, groep 4 op steenkool. De opslag en het gebruik van steenkool is één van de belangrijke bronnen van fijn stof. In mei kreeg Electrabel echter een vergunning voor de bouw van een volledig nieuwe centrale, op het terrein van ArcelorMittal. Die zal vanaf 2010 draaien op hoogovengas en ander procesgas van ArcelorMittal, aangevuld met aardgas of biomassa. Na de indienstname van de nieuwe centrale zou er geen steenkool meer gebruikt worden, wat een belangrijke reductie van fijn stof tot gevolg heeft. Heel wat procesgas van ArcelorMittal wordt nu trouwens afgefakkeld. Die fakkels zijn tevens een belangrijke bron van luchtvervuiling en zullen door de nieuwe centrale verdwijnen. Volgens het milieueffectenrapport zal dit alles zorgen voor een afname van de stofuitstoot (grof en fijn stof samen) met meer dan 600 ton per jaar.

Kolenopslag – Ghent Coal terminal

Op het kolenopslagbedrijf staan meer dan 100 sproeikanonnen verspreid over het terrein. Die moeten de opgeslagen goederen onder alle omstandigheden vochtig houden om stofvorming tegen te gaan. Ook de interne wegen worden gespreid en geveegd. Tijdens laden en lossen worden goederen extra bevochtigd en de opslagpunten van de transportbanden zijn omkast. Van belang is de blijvende opvolging en motivatie van het personeel en goede werking van de installaties. Van de Milieu-inspectie wordt verwacht dat ze de strikte toepassing van de maatregelen opvolgt.

Overslagbedrijven

Bedrijven aan het Sifferdok (en ook aan het Groot-, Zuid-, Midden-, Noorddok) hebben als voornaamste activiteit de op- en overslag al dan niet in combinatie met een verwerking. De afvalverwerkingsbedrijven behoren ook tot deze categorie. In deze zone zijn nog heel wat maatregelen

mogelijk. De voorwaarden in de milieuwetgeving van op- en overslag zullen mogelijk worden aangescherpt. Ook hier weer controleert de Milieu-inspectie of de voorwaarden uit de vergunningen nageleefd worden. Waar nodig worden extra voorwaarden voorgesteld. Van belang in deze zone zijn ook de maatregelen voor de doorvoeropslagplaatsen in zeehavengebieden en de doorvoeropslagplaatsen met kortstondige opslag gevestigd op de voorkaaien. Ook hier zijn nog potentieel maatregelen mogelijk.

Voor een aantal bedrijven zoals onder andere Kronos, Dicalite, en Cargil werden er recent bijkomende voorwaarden in de vergunning opgenomen.

Kritische noot

Het plan geeft een goed overzicht van de bronnen van stofuitstoot in de haven, maar die bronnen kenden we al, dit geeft geen nieuwe informatie. Wel wordt de diffuse uitstoot voor de eerste maal gekwantificeerd.

Verder valt op dat de acties zeer vaag en algemeen blijven: het gaat steeds om 'opvolgen', 'onderzoeken', 'overleggen', of 'overzicht opmaken van mogelijke saneringsmaatregelen'. Wat die saneringsmaatregelen juist zijn, komen we niet te weten. Er wordt wel enkele keren verwezen naar een Europees onderzoek naar best beschikbare technieken om stofuitstoot bij op- en overslag te beperken, maar concreter dan dat wordt het niet. Verder valt op dat reeds lopende projecten – zoals de nieuwe electriciteitscentrale bij Mittal – worden aanzien als reductiemaatregelen van het plan. Maar die centrale zou er evengoed gekomen zijn zonder dit actieplan. Erger is dat een aantal bronnen buiten beschouwing worden gelaten. Zo levert de internationale scheepvaart bv. een belangrijke bijdrage aan de uitstoot van fijn stof, omdat ze varen met zware stookolie. Oplossingen zoals het gebruiken van walstroom – waardoor schepen geen stookolie moeten gebruiken als ze aan de kade liggen – blijven dan ook buiten beeld.

Naast het opmaken van een plan moeten de mogelijke acties ook op het terrein uitgevoerd worden. Het zijn de bedrijven die dit zullen moeten doen. Hen responsabiliseren is dan ook een belangrijke opdracht. Het bedrijf moet ook alle personeelsleden sensibiliseren en hen overtuigen van de noodzaak om de maatregelen ook steeds nauwgezet toe te passen. In dit actieplan komt dit aspect niet duidelijk aan bod.

De Milieu-inspectie krijgt in dit actieplan een zeer

belangrijke taak toegewezen. De inspectie moet 15 prioritaire bedrijven uit de kanaalzone controleren en kan op basis hiervan aan de afdeling milieuvergunningen en de bevoegde overheid vragen om de vergunningsvoorwaarden van die bedrijven aan te scherpen. Waarschijnlijk is de belangrijkste vooruitgang die met het plan geboekt wordt, de betere samenwerking tussen de verschillende afdelingen van de Vlaamse administratie: beleid, inspectie en vergunningen. Die samenwerking liep tot nu toe niet altijd van een leien dakje.

Actieplannen

Dit was tot slot één van de acties uit het Vlaams fijn stof plan, nu nog de andere acties in gang zetten. En waar blijft het Fijn stof plan van de stad Gent, dit was al lang beloofd? En dat van de provincie, dat de administratie al opmaakte, maar nog niet goedgekeurd is door de bestendige deputatie?

Meer info

- Actieplan aanpak fijn stof in industriële hotspotzones op www.lne.be/lucht
- Meetwaarden van fijn stof in de verschillende meetstations op www.irceline.be

Fijn stof aangepakt in de Gentse kanaalzone Open Milieuraad op 8 oktober 2007

Mirka Van der Elst, werkzaam bij het departement Leefmilieu Natuur en Energie - cel Lucht, volgt de fijn stof problematiek op op Vlaams en Europees niveau. Zij werkte mee aan het Vlaams Fijn stofplan en het Actieplan aanpak van industriële hotspotzones.

Tijdens de open milieuraad bespreekt zij de problemen, de nodige reducties en de acties die voorgesteld worden in het actieplan specifiek voor de Gentse kanaalzone.

waar: dienstencentrum Gentbrugge –
Braemkasteelstraat 41 - 9050 Gentbrugge
aanvang: 19.30 uur